Ulkoasiainministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2017-01279

POL-30 Nissinen Matti(UM) 15.11.2017

Asia
Ulkoasiainneuvosto kauppaministerikokoonpanossa 10.11.2017

Kokous
10.11.2017

Kauppaministerit kävivät keskustelun ajankohtaisista kauppapoliittisista asioista. WTO:n ministerikokous pidetään Buenos Airesissa 10.–13.12. Kunnianhimoisten tulosten saaminen on osoittautunut haasteelliseksi. EU jatkaa aktiivista rooliaan monenkeskisen kauppajärjestelmän turvaamiseksi.

EU–Meksiko kauppaneuvottelut: Tavoitteena päättää neuvottelut vuoden loppuun mennessä. Vaikeita kysymyksiä ovat markkinoillepääsy osavaltiotason julkisiin hankintoihin, valtionyhtiöiden tuet ja kahdenvälinen investointituomioistuin (ICS) sekä palvelut ja investoinnit. Parannettuja markkinoillepääsytarjouksia työstetään parhaillaan.

EU–Mercosur kauppaneuvottelut: Neuvotteluja käydään parhaillaan Brasiliassa ja Mercosurilta odotetaan uutta tarjousta tavarakaupasta, palveluista ja julkisista hankinnoista. EU valmistelee samalla uutta markkinoillepääsytarjoustaan. Komissio ottaa huomioon jäsenmaiden sensitiivisyydet. Neuvottelujen päättäminen vuoden loppuun mennessä on mahdollista. Jäsenmaat osoittivat tukensa komissiolle ja molemmille neuvotteluille. Useat jäsenmaat nostivat esiin tietovirtojen merkityksen kauppasopimuksissa.

Komissio esitteli ministereille edellisenä päivänä julkaisemansa raportin kauppasopimusten toimeenpanosta. Raportti kattaa kaikki EU:n tällä hetkellä olevat 22 vapaakauppasopimusta.

Lounasaiheina olivat EU-Japani –vapaakauppasopimus ja vapaakauppasopimusten kestävää kehitystä koskevan neuvotteluluvun toimeenpanon tehostaminen.

1. WTO:n ministerikokous Buenos Airesissa 10.–13.12. (MC11)

Komissio (kauppakomissaari Malmström) totesi olevan tärkeää puolustaa globaaleja kaupan sääntöjä ja pitää toimintaympäristö ennakoitavana. Neuvottelutilanne on kuitenkin hankala niin neuvotteluaiheiden kuin ministerijulistuksen valmistelun kanssa. Tällä hetkellä potentiaalisimpina

neuvottelutuloksina voidaan pitää ratkaisua elintarvikkeiden julkisesta varastoinnista ruokaturvan tarpeisiin (PSH) sekä kalastustuista. EU on ollut aktiivinen useilla neuvottelualueilla ja toivoo jonkinlaisen ratkaisun löytymistä myös sähköisestä kaupasta, pk-yritysten läpinäkyvyysaloitteesta ja palveluiden kotimaisesta sääntelystä. PSH tulisi kytkeä maatalouden kotimaisiin tukiin. EU on tehnyt Brasilian kanssa aiheesta yhteisehdotuksen, jota voidaan edelleen pitää kaikkein kattavimpana ja hyödyllisenä myös kehitysmaille. Kalastustuissa olisi löydettävä ratkaisu, joka ottaa huomioon mm. kestävän kehityksen tavoitteita. Palveluiden kotimaista sääntelyä koskevaa kompromissiratkaisua on jo asettunut tukemaan noin 50 WTO-jäsentä. Sähköisen kaupan osalta olisi tärkeää saada aikaan kattavat säännöt (substantive rules).

Komissio allekirjoittaa naisten parempaa osallistumista kauppaan tukevan useanvälisen julistuksen EU:n puolesta Buenos Airesissa. Ministerikokouksen yhteisjulistuksen valmistelu on aloitettu. Julistuksen on tarkoitus olla eteenpäin katsova ja MC11:n jälkeiseen aikaan painottuva.

Yhdysvallat on ilmoittanut näkevänsä ministerikokouksen lähinnä ”house keeping” mielessä, eikä odota kokoukselta merkittäviä tuloksia. Presidentti Trump on esittänyt kriittisiä puheenvuoroja monenvälisestä kauppajärjestelmästä ja erityisesti monenvälisestä riitojenratkaisujärjestelmästä. EU on valmis keskustelemaan Yhdysvaltojen kanssa riitojenratkaisujärjestelmän muokkaamisesta ottaen huomioon EU:n omat vähimmäisvaatimukset.

Jäsenmaat antoivat tukensa KOM:n työlle. Jäsenmaiden puheenvuorossa korostuivat sääntöpohjaisen järjestelmän säilyttämisen tärkeys, EU:n aktiivisen roolin jatkaminen, keskustelujen jatkaminen kaikissa pöydällä olevissa aiheissa, maataloussensitiivisyyksien huomioiminen, naisten asema kaupassa sekä pk-yritykset. Pieni osa jäsenmaista korosti sitä, ettei neuvottelutuloksia, erityisesti maataloudesta, tule hakea millä hinnalla hyvänsä. Puheenvuoroissa toistui niin ikään toive mahdollisimman kunnianhimoisesta Buenos Airesin jälkeisestä työohjelmasta, koska tulosten saaminen itse MC11:sta on erittäin haastavaa. Myös Yhdysvaltojen sitouttaminen ja yhteistyön jatkaminen nousi useissa puheenvuoroissa esiin.

Suomi totesi puheenvuorossaan tarpeen olla joustava. On otettava kaikki keinot käyttöön, jotta asioissa päästään eteenpäin ja saadaan jonkinlaisia tuloksia Buenos Airesista. Realistisuus on kuitenkin säilytettävä, EU ei voi yksin ratkaista kaikkia ongelmia. Monenvälinen kauppajärjestelmä on turvattava ja se on ensisijainen tie, mutta jossain vaiheessa voi olla tarpeen katsoa myös useanvälisiä ratkaisuja. Sähköisen kaupan osalta olisi saatava jossain vaiheessa aikaan ratkaisuja. Useat jäsenmaat antoivat ajatukselle tukensa.

Vastauspuheenvuorossaan komissaari Malmström totesi komission jatkavan aktiivista otettaan Genevessä. On totta, etteivät PSH ja kalastustuet ole ainoina riittäviä tuloksia. Sähköinen kauppa on tärkeä, mutta odotukset Buenos Airesista ovat vähäiset. Malmström päätti puheensa toteamalla, että MC11 on enemmän kuin vain aiheet joita siellä käsitellään. Kyse on monenvälisen järjestelmän tulevaisuudesta ja uskottavuudesta.

2. EU:n kauppaneuvottelut Meksikon ja Mercosurin kanssa

Komissio (Malmström) kertoi vapaakauppaneuvotteluiden etenemisestä Meksikon ja Mercosurin kanssa.

Meksiko on EU:lle tärkeä strateginen kumppani. EU teki kaikkien aikojen ensimmäisen assosiaatiosopimuksensa Meksikon kanssa jo 17 vuotta sitten. Meksiko on WTO:n vahva tukija ja se osallistuu globaaliin kauppaan laajalla vapaakauppasopimusten verkostolla. Aiemmasta Meksiko-sopimuksesta puuttuvat modernien kauppasopimusten tärkeät elementit, kuten immateriaalioikeudet (IPR), SPS-luku, palvelut ja investoinnit, valtionyhtiöt ja kestävä kehitys. Uuteen sopimukseen halutaan sisällyttää moderni investointien suoja kahdenvälisen investointituomioistuimen (ICS) muodossa. Meksiko on maataloustuotteiden nettotuoja ja EU:n korkeatasoisille tuotteille on Meksikossa kysyntää. Sopimus EU:n kanssa monipuolistaisi Meksikon kauppaa.

Meksikon kanssa on ministeritasolla sovittu, että neuvottelut päätettäisiin vuoden loppuun mennessä. Neuvoteltavina on yhä vaikeita asioita, mutta yhteistyö sujuu hyvin. Vaikeita kysymyksiä ovat markkinoillepääsy osavaltiotason julkisiin hankintoihin, valtionyhtiöiden tuet, kahdenvälinen investointituomioistuin (ICS) sekä palvelut ja investoinnit. Nopeaa edistymistä neuvotteluissa ei ole tarkoitus priorisoida sisällön kustannuksella. Parannettuja markkinoillepääsytarjouksia työstetään parhaillaan.

Mercosur-vapaakauppasopimus on taloudelliselta arvoltaan kahdeksan kertaa suurempi kuin CETA-sopimus ja tärkeä myös geopoliittiselta merkitykseltään, sillä se on Mercosurin ensimmäinen kauppasopimus. Mercosur on myös arvoiltaan samanmielinen kuin EU. Neuvotteluja käydään parhaillaan Brasiliassa ja Mercosurilta odotetaan uutta tarjousta tavarakaupasta, palveluista ja julkisista hankinnoista. EU valmistelee samalla uutta markkinoillepääsytarjoustaan. Neuvottelujen päättäminen vuoden loppuun mennessä on mahdollista. Sensitiivisyydet otetaan neuvotteluissa huomioon.

Jäsenmaat ilmaisivat laajan tukensa neuvotteluille ja komission työlle. Useat jäsenmaat ja EU:n ulkosuhdehallinto (EUH) korostivat Meksikon ja Mercosurin kanssa tehtävien sopimusten laajempaa poliittista ja geopoliittista merkitystä taloudellisten etujen ohella. EUH totesi sopimusten olevan assosiaatiosopimuksia, joiden ydin on kauppa. Kestävä kehitys (ympäristö ja työoikeudet) on sopimuksissa vahvasti mukana. Jäsenmaat ja EUH huomauttivat, että Latinalaisessa Amerikassa on eniten samanmielisiä maita koko maailmassa ja yhteyksien tiivistäminen on siksi luonnollista. Meksiko on EU:n vahvimpia kumppaneita multilateraalisissa asioissa. Maat, joiden kanssa neuvotellaan, ovat myös tärkeitä alueellisia toimijoita.

Jäsenmaat pitivät tärkeänä, että EU osoittaa johtajuutta ja on aktiivinen, sillä yhä useammat maat kääntyvät EU:n puoleen nyt, kun neuvotteleminen Yhdysvaltojen kanssa on vaikeaa. Kun sopimukset on saatu neuvoteltua, EU:lla on kauppajärjestelyt kaikkien Amerikan maiden kanssa pl. Kuuba, Venezuela ja Yhdysvallat.

Useat jäsenmaat korostivat, että poliittinen momentum on tärkeää käyttää. Erityisesti Meksikon kanssa nähtiin mahdollisena päättää neuvottelut vuoden loppuun mennessä. Muutama jäsenmaa oli valmis ottamaan neuvotteluissa aikalisän, jotta voidaan päästä parempiin tuloksiin.

Suomi totesi puheenvuorossaan, että toisin kuin WTO-neuvotteluissa, joissa on vaikeaa edetä, EU on vetovastuussa vapaakauppasopimusneuvotteluistaan. Edistys on mahdollista jos ei takerruta liikaa yksityiskohtiin. Seuraavina vuosina sopimukset kaikkien Yhdysvaltoja ympäröivien maiden kanssa ovat mahdollisia, mikä osoittaa Yhdysvalloille sen jäävän ulkopuolelle muiden edetessä. Sopimusten sisältö on tärkeää mutta Meksikon ja Brasilian ensi vuoden vaalien sekä EP:n 2019 vaalien vuoksi momentum menetetään useaksi vuodeksi, jos sitä ei nyt käytetä. Kahdenvälisen investointituomioistuimen osalta olisi vaikea tyytyä Kanadan kanssa sovittua heikompaan ratkaisuun. Investointien jättämistä sopimuksen ulkopuolelle voisi harkita, jos ei saada sovittua riittävän hyvästä järjestelmästä. Tietovirrat on tärkeä asia kauppasopimuksissa,

EUH totesi, että EU:lla on 500 miljardin euron edestä investointeja maissa, joiden kanssa nyt neuvotellaan, joten investointisuoja olisi hyödyllinen. Toisaalta investoinnit osoittavat, että luottamusta on jo. Kauppasopimusten aikaansaamat parannukset helpottavat myös EU:n investoijia.

Useat jäsenmaat nostivat esiin tietovirtojen merkityksen kauppasopimuksissa lokakuun Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti.

Meksikon osalta useampi jäsenmaa esitti huolensa alkuperäsääntöjen kumulaatiosta siten, että Yhdysvalloissa valmistetut tuotteet pääsisivät EU:n markkinoille kiertotietä. Useat jäsenmaat osoittivat tukensa kahdenväliselle investointituomioistuimelle (ICS), vastaavasti kuin Kanadan kanssa on CETA-sopimuksessa sovittu. Muutama jäsenmaa nosti esiin maantieteellisten merkintöjen (GI) tärkeyden. Muina tärkeinä kysymyksinä mainittiin julkiset hankinnat, meriliikennepalvelut, SPS-kysymykset ja kestävä kehitys.

Mercosurin osalta useampi jäsenmaa toivoi Mercosurin vielä parantavan markkinoillepääsytarjoustaan. Tärkeinä kysymyksinä nostettiin esiin julkiset hankinnat, maantieteelliset merkinnät (GI) ja meriliikennepalvelut. Yksi jäsenmaa huomautti, että myös EU:n on oltava valmis parantamaan omaa tarjoustaan. Osa jäsenmaista oli huolissaan maataloustuotteisiin liittyvistä sensitiivisyyksistä. Erityisesti huolta aiheuttivat vapakauppasopimusten kumulatiivinen vaikutus ja Brexitin vaikutukset . Muutama jäsenmaa pyysi tiettyjen sensitiivisten tuotteiden jättämistä tarjousten ulkopuolelle ja toivoi erillisiä suojalausekkeita . Useampi jäsenmaa nosti esiin SPS-kysymykset ja eläinten hyvinvoinnin.

Komissio totesi lopuksi, että neuvotteluiden aikataulutuksessa on otettava huomioon tulevat vaalit. Jäsenmaiden sensitiivisyydet otetaan huomioon ja SPS-kysymykset ovat tärkeitä. Neuvoteltavien sopimuksen on vaikutettava tasapainoiselta myös neuvottelukumppanien mielestä. Meksikon kanssa neuvotteluissa investointituomioistuimesta (ICS) on korostettu vastaavaa ratkaisua Kanadan kanssa. Mercosur-sopimuksessa ei ole investointisuojaa mukana. Kestävässä kehityksessä on saavutettu hyvää edistystä ja Pariisin sopimus on huomioitu hyvin.

3. Muut asiat: EU:n kauppasopimusten toimeenpano

EU:n kahdenvälisten kauppasopimusten määrä on lisääntynyt tasaisesti viime vuosina. Samanaikaisesti vallalla ovat kuitenkin yhä enemmän myös

globalisaation vastaiset mielialat. Kauppasopimukset hyödyttävät myös kansalaisia. Kauppasopimusten paremmassa toimeenpanossa yhteisvastuu on Komissiolla ja jäsenmailla.

Komissio (Malmström) esitteli yleisellä tasolla 9.11. julkaisemansa raportin (julkaistu Komission kauppapääosaston internet-sivuilla www.trade.ec.europa.eu), joka on ensimmäinen laatuaan. Raportti on tarkoitus julkaista vuosittain ja siinä käydään yksikohtaisesti läpi kaikki EU:n kauppasopimukset, joita on tällä hetkellä 22. Kauppasopimusten solmimisen lisäksi niiden toimeenpano on tärkeää. Raportti osoittaa, että vienti on merkittävästi lisääntynyt niihin kumppanimaihin, joiden kanssa kauppasopimukset on solmittu, esim. Meksikoon +416 % vuodesta 2000, Chileen +170 % vuodesta 2003 ja Etelä-Koreaan +59 % vuodesta 2011. Maatalous ja autoteollisuus ovat hyötyneet eniten. Raportti osoittaa myös, että kauppasopimusten käyttöaste EU-maissa on ollut vähäisempää kuin kumppanimaissa. Tullikiintiöitä ei ole pystytty hyödyntämään täysimääräisesti. Kommunikaation parantaminen on siksi tärkeää. Jäsenmaiden apua tarvitaan erityisesti omien pk-yritystensä informoimisessa, jotta nämä pääsisivät paremmin hyötymään yksinkertaistetuista menettelyistä. Suomi otti esiin jäsenmaiden yhteistyön tullimenettelyissä ja niiden yhtenäistämisen.

Lounaalla ministerit kävivät epävirallisen ajatustenvaihdon EU-Japani -vapaakauppasopimuksesta, joka saataneen neuvoteltua valmiiksi vuoden loppuun mennessä. Niin ikään ministerit esittivät näkemyksiään vapaakauppasopimusten kestävää kehitystä koskevan neuvotteluluvun toimeenpanon tehostamisesta.

Suomen edustajat

UKKMI Mykkänen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Meksiko, Mercosur, WTO ministerikokous, vapaakauppasopimusneuvottelut
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, TEM, TULLI, VM, VNK, YM